

ARTS EN SAMENLEVING.

BESPREKINGEN.

De Anophelinen van Nederlandsch-Indië. — Van SWELLENGREBEL'S *Anophelinen van Nederlandsch-Indië* is een derde druk verschenen, die in menig opzicht afwijkt van de van 1916 en 1921 dateerende voorgaande drukken. De monographie der Oost-Indische malaria-muggen maakte destijds deel uit van de reeks *Mededeelingen der afdeling Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut*; zij was in de Nederlandsche taal geschreven en voorzien van een reeks gekleurde platen.

Het titelblad van den nieuwen druk 1) daarentegen vermeldt allereerst een medewerker, dr. E. RODENWALDT, een Duitschen onderzoeker, die destijds, na den oorlog, zich een eervolle plaats bij den Dienst der Volksgezondheid verwierf; voorts zijn de gekleurde platen verdwenen, tegenover een toeneming der zwart-en-witteekeningen, de tekst is Duitsch, en ook de uitgave geschiedde bij een Duitschen uitgever (G. FISCHER, Jena), met steun van het Koloniaal Instituut.

De verduitsching van dit Nederlandsch-Indische werk is geschied om het de plaats, die het in de malaria-literatuur toekomt, te waarborgen. Daartegenover kan men eenigszins het bezwaar gevoelen, dat een handleiding, die vóór alles bestemd is den malaria-bestrijder in Nederlandsch-Indië bij zijn taak te dienen — *unser Buch bezweckt in erster Linie den in Niederländisch-Indien Arbeitenden behilflich zu sein*, zeggen de schrijvers in hun „Vorwort” — onzen werkers daarginds nu slechts in een vreemde taal ter beschikking staat.

De tekst van het uitnemende werk bestaat uit een algemeen gedeelte met determinatie-tabel, overzicht van geographische verspreiding en practische wenken en een bijzonder gedeelte, dat stuk voor stuk de *species*, naar ondergeslachten gerangschikt, behandelt. De teekeningen zijn, zooals men van SWELLENGREBEL gewend is, duidelijk en smaakvol; de uitgave is ook overigens, door Duitschlands eersten uitgever op wetenschappelijk gebied, keurig verzorgd.

Het inleidende gedeelte doordringt ons er opnieuw van, dat de epidemiologie van de malaria, ondanks de fundamenteele ontdekkingen van RONALD ROSS en de Italianen aan het einde van de vorige en aan het begin van deze eeuw, en ondanks 30 jaren vlijtigen arbeid, ook thans nog niet aan het einde van haar taak staat. Veel is nog duister, zoodat ook op het practische terrein van de malariabestrijding over den juisten weg vaak verschil van meening bestaat.

Men denke aan het voorkomen van anophelinen in een streek, waar ook malariapatiënten voorkomen, zonder dat de malaria neiging vertoont zich te verspreiden („Anophelisme zonder Malaria”);

1) *Die Anophelinen von Niederländisch-Indien*, GUSTAV FISCHER, Jena, 1932.

aan het plotseling epidemisch worden van malaria zonder duidelijke grond; ook aan „Malaria zonder Anophelisme”.

Toch dringt hier en daar licht door, dat de uitermate ingewikkelde gesteldheid van het malariavraagstuk voor oogen brengt. Hiertoe mag gerekend worden een diepere studie van de *soorten* van het geslacht *Anopheles* en van de onderling verschillende levensvoorwaarden van deze soorten, die ook op haar rol van malaria-overbrenger van invloed zijn. Sommige soorten trekken zeer weinig de aandacht en verkiezen zulke verborgen of niet voor de hand liggende broedplaatsen, dat zij aanvankelijk zijn voorbijgezien: zoo besloot men dan ten onrechte tot malaria zonder anophelinen.

De onderscheiden kieskeurigheid der Anophelinen heeft ook geleid tot het begrip „Species-assaineering”, dat inhoudt, na een zorgvuldige analyse van de soorten die bij een malaria-epidemie in het spel zijn, de soort vast te stellen, die voor de verspreiding van bijzonder belang is en tegen deze vóór alles de maatregelen te richten. Op het gebied van „species-assaineering” heeft het wel is waar aan teleurstellingen niet ontbroken — een mug, waarvan men aanvankelijk de larven slechts in het helder stroomende water vond, blijkt eensklaps zich ook in vuil stilstaand water te kunnen voortplanten — maar het denkbeeld zelf heeft in beginsel niets aan juistheid verloren.

Een geheel nieuw gezichtspunt op de malaria hebben de onderzoekingen gegeven over de biologie van *Anopheles*-rassen binnen één soort (intraspecifieke rassen). Als belangwekkend object van dien aard is door SWELLENGREBEL en zijn medewerkers de Nederlandsche malariamug (*Anopheles maculipennis*) in studie genomen. Van deze soort zijn er twee rassen, biologisch en morfologisch verschillend, waarvan het ééne ras verantwoordelijk is voor de malaria in Noord-Holland en elders, terwijl het andere ras onschuldig schijnt. En toch kan ook het onschuldige ras bij proeven de malaria overbrengen. De oplossing zit in het feit, dat biologische verschillen (overwinteringsgewoonten) de verhouding van het laatstgenoemde ras tot den mensch hebben gewijzigd.

Ten aanzien van deze verfijning der epidemiologische malaria-analyse is men in Nederlandsch-Indië nog weinig gevorderd; met de morfologische verschillen tusschen de intraspecifieke rassen is men reeds een eindweegs op streek; de biologische verschillen zijn in Indië veel moeilijker, dan onder de betrekkelijk eenvoudige condities in Nederland vast te stellen. De schrijvers geven dan ook den raad de morfologische differentiatie in Nederlandsch-Indië zoover mogelijk door te voeren, ook al loopt men gevaar op grond van vormverschillen te scheiden, wat epidemiologisch dezelfde beteekenis heeft. Het is beter eerst te ver te gaan en de elementen, die bij elkaar blijken te behooren, later samen te voegen, dan te aarzelen de homogeniteit van een soort door onderzoek aan te tasten, zoodat men geen kans op houvast heeft bij het verklaren van eventueele epidemiologische (biologische) verschillen binnen de soort.

De nieuwe verschijning van SWELLENGREBEL's monographie begroeten wij dan ook met vreugde. Het werk is het bewijs, dat het malaria-onderzoek in Nederlandsch-Indië naar een hoog

wetenschappelijk peil streeft, zonder het practische doel: *de bestrijding van de ziekte* uit het oog te verliezen.

Men bedenke — zooals de schrijvers zeggen — „daz man die Epidemiologie der Malaria mit Entomologie, aber nicht wie Entomologie betreiben soll.“

J. J. VAN LOGHEM.

BERICHTEN EN MEDEDEELINGEN.

ZOMERTIJD EN DE SLAAP VAN KINDEREN. — A. HAMILTON WOOD deelt mede, dat verschillende onderwijzers in Warwickshire gerapporteerd hebben, dat vele jonge kinderen ongetwijfeld teekenen geven van gebrek aan slaap. Als schoolarts heeft hij een circulaire doen verspreiden. Na gewezen te hebben op de voordeelen van het vooruitzetten van de klok, legt hij nadruk op het gevaar, dat kinderen slaap te kort komen. De eenige afdoende rust is een gezonde en voldoende slaap, opdat de gedurende den dag verloren energie wordt ingehaald en op den natuurlijke groei een gunstige invloed wordt uitgeoefend. De aandacht wordt gevestigd op het feit, dat gedurende het eerste levensjaar, wanneer de zuigeling bijna voortdurend slaapt, het lichaamsgewicht soms tot drie maal het oorspronkelijke gewicht toeneemt, en dat hieruit volgt, dat een kind met onvoldoende slaap, slap wordt en gevoelig wordt voor ziekten. Hetzelfde geldt voor het intellect en meermalen wordt dan ook door onderwijzers opgemerkt, dat een kind, wiens ouders het toestaan, lang op te blijven, kwijnend en slap wordt. Er ontstaat een afkeer van werken en spelen, een soort sufheid en een onvermogen om het onderwijs te volgen. Het gevolg is een suffice, achterlijke leerling, die bij het verlaten van de school lichamelijk zoowel als geestelijk bij de anderen achterstaat. Moeders zullen hun kinderen niet naar bed zenden „als het donker wordt“, zooals thans dikwijls geschiedt. Twaalf uur slaap is aan te bevelen voor kinderen tusschen 4 en 7 jaar, 11 uur tusschen 7 en 9 en op zijn minst 10 uur tusschen 9 en 12 jaar. De jongere schoolkinderen moeten niet later dan om zeven uur naar bed; de slaapkamer moet donker gemaakt kunnen worden, totdat het kind slaapt. (*Medical Officer.*, No. 1, 245. Vol. XLVII, No. 23).

RHEUMATISMUS ALS BEROEPSZIEKTE. — Aan een voordracht gehouden door W. S. E. COPEMAN voor the Royal Institute of Public Health is het volgende ontleend.

Er bestaat op het oogenblik practisch geen gelegenheid rheumalijders afdoende te helpen: de verzekeringsarts is niet gemachtigd aan dergelijke patiënten een specieele behandeling voor te schrijven. Het eenige, wat hij kan doen, is pijnstillende middelen voorschrijven, herhaalde afwezigheid van het werk te certificeeren en aan te raden naar een ziekenhuis te gaan. Hij kan advies geven over het te houden diët, rust, warmte, massage, enz. doch daar houdt ook alles mede op. Het Ministerie van Gezondheid bezit een rapport (GLOVER) van 1928, bevattende alle mogelijke gegevens, doch daar de Engelsche Regeering vóór alles het particulier initiatief steunt, moet het publiek meer ingelicht worden over de wenselijkheid den toestand der rheumatieklijders te verbeteren.

De eenige toelagen voor rheumatiek zijn thans: 1. vergoeding voor artsenconsulten, 2. betaling van apothekersrekeningen van recepten van busdokters en 3. geldelijke uitkeering op doktersverklaring van invaliditeit of onmacht. Na den toestand der rheumatiekbestrijding vergeleken te hebben met die der tuberculosebestrijding van 50 jaren geleden, komt COPEMAN tot de slotsom, dat op het oogenblik de eenige officieele wijze van bestrijding van een ziekte, welke zeventien miljoen pond sterling per jaar kost, bestaat uit voorschrijven van pijnstillende middelen en wekelijksche uitkeeringen. Praeventieve en andere therapeutische maatregelen worden niet genomen en daarom wordt meermalen gedacht, dat deze niet be-